

El Kurdistan del Sud no ha patit la guerra d'ocupació que dura des de la invasió de l'Iraq el 2003. Tampoc no hi ha atemptats. Això ha convertit les províncies kurdes del nord del país en un espai privilegiat de negoci per a empresaris europeus, asiàtics i àrabs. Però les denúncies de corrupció del govern regional són generalitzades i són un dels problemes més greus que té. Els periodistes que ho denuncien pateixen agressions i amenaces. Viagem al Kurdistan del Sud per conèixer la situació de la premsa i les dificultats per exercir-hi.

La porta dels negocis a l'Iraq no vol testimonis

Laia Altarriba i Piguillem
Fotos: Jamal Penjweny

En Nabaz sortia de la redacció i tres homes el van encerclar. "Ets en Nabaz Goran?". Només va tenir temps de respondre afirmativament i li van començar a ploure cops al cap i a la cara. Un dels agressors el colpejava amb un objecte metàl·lic. Els altres dos amb els punys. La cara i el cos li van quedar tots masegats.

Nabaz Goran va patir l'agressió el passat 29 d'octubre. I va decidir tirar la tovallola. Des que el gener de 2009 va fundar la publicació mensual *Jehan*, ha rebut amenaces i ha estat empresonat tres vegades per articles en què denunciava la corrupció de membres del Govern Regional Kurd de l'Iraq (KRG). Després de la pallissa de la tardor, va decidir tancar la revista i marxar de Hewler, la capital kurda (el nom oficial en àrab és Erbil).

Precisament Nabaz havia optat per obrir la revista en aquesta ciutat perquè, tot i ser la capital, no hi havia encara cap publicació independent. En el panorama de mitjans de la regió autònoma kurda, la balança està totalment desequilibrada a favor dels governamentals: 50 televisions locals, 10 per satèl·lit i 300 diaris i revistes informen sense incomodar els partits del govern (PDK-Partit Democràtic del Kurdistan i UPK-Unió Patriòtica del Kurdistan), mentre que tan sols hi ha 4 o 5 mitjans independents, ens va explicar en Nabaz

quan el vam entrevistar a la redacció de la revista uns mesos abans de la pallissa. Ara, doncs, ja només són tres o quatre els mitjans independents. I tots tenen la seu a Suleymania, una de les altres grans ciutats kurdes de l'Iraq. A Suleymania, la ciutat on ara viu en Nabaz, hi ha més llibertat per escriure, assegurava. Tot i això, aquí tampoc els agraden les crítiques: el 9 de febrer d'enguany el van intentar atacar de nou. En aquest cas, dos joves se li van abraonar, però la gent que hi havia al carrer els va fer fugir. Per què creus que t'han tornat a atacar?, li van preguntar uns periodistes. "No cal cap raó perquè t'ataquin en aquest país", va respondre. La resposta la justifica l'empenyada, ara bé, sí que hi ha raons que expliquen els atacs que pateixen alguns periodistes: denunciar la corrupció. Una realitat que les mateixes autoritats reconeixen obertament que existeix a tots els estaments, malgrat que no volen que ningú escrigui els noms i cognoms dels qui la practiquen.

Sourana Mama Hama, un jove periodista de 23 anys, va tenir menys sort que Nabaz. Sortia de casa dels seus pares el juliol de 2008 quan un grup d'homes vestits de paisà el van tirotejar des d'un cotxe. S'estava a la ciutat de Kirkuk, on el Govern regional comparteix el control de la ciutat amb el Govern iraquiana. Sourana havia publicat a *Levin*,

Un fotògraf pren una imatge a un seguidor del Partit de la Societat Democràtica (DTP), formació nacionalista kurda.

una de les revistes independents de Sulaymanya, uns articles crítics amb la corrupció i el nepotisme dels dos principals partits kurds de l'Iraq. L'assassinat de Sourana és una de les denúncies que recull Amnistia Internacional a l'informe que va presentar l'abril de 2009 sobre les vulneracions dels drets humans al Kurdistan del Sud. Però no l'única. Si bé ha estat l'únic reporter mort des de 2008, l'informe alerta que "molts periodistes i escriptors que tracten el tema de la corrupció i critiquen les polítiques del Govern regional i dels dos principals partits kurds han rebut amenaces de mort o s'enfronten a judicis". Amenaces significa, per exemple, les trucades que Souran Omar va rebre durant el juliol de 2008,

en què li deien que el matarien si no deixava d'escriure articles de denúncia de corrupció i nepotisme a les pàgines de les revistes *Levin* i *Rega*.

Els periodistes que tracten la corrupció del Govern i dels partits kurds reben amenaces de mort o s'enfronten a judicis

HAWLATI, PERSEGUIT

El principal diari independent kurd, *Hawlati*, també topa constantment amb les autoritats. Li han obert desenes de demandes en contra. Fundat l'any 2000, distribueix dos cops per setmana 12.000 exemplars i, des de l'abril de 2009, també en ven 4.000 a Londres. El cop

més fort que va patir va ser el 2008, quan el mateix president iraquí, Jalal Talabani (de la Unió Patriòtica del Kurdistan), va demandar la publicació i a qui n'era director aleshores, Abid Aref, per un article. El president considerava que era difamatori i el tribunal va condemnar el director a pagar una multa de 1.900 euros i el diari a pagar-ne 6.300. L'article era la traducció d'un text d'un investigador nord-americà que criticava el líder kurd. És a dir, ni tan sols estava escrit o encomanat per la redacció de *Hawlati*.

El diari es vanagloria de no recórrer a subvencions públiques per tirar endavant. L'actual director del diari, Kamal Rauf, explica que és la manera que

Agredits, amençats i empresonats

Amnistia Internacional i Reporters sense Fronteres han recollit les denúncies d'agressions contra periodistes al Kurdistan iraquià.

• **Souran Mama Hama:** Periodista assassinat el juliol de 2008 quan tenia 23 anys a Kirkuk. S'havia destacat per articles publicats a *Levin* en què criticava el nepotisme i la corrupció dels dos principals partits kurds. Pocs dies abans havia rebut amenaces de mort anònimes.

• **Naseh Abd al-Rahim Amin:** Periodista de 31 anys. Arran d'un article publicat al web *Kurdistan Post*, on acusava un antic *peixmergue* (els guerrillers que lluitaven contra Saddam Hussein) de corrupció, el van citar a l'edifici de l'agència de seguretat del KRG el juliol de 2007. Allà el van arrestar i li van dir que o feia un article disculpant-se per l'acusació o el demandarien. Es va negar i el van empresonar, acusat de difamació. Després de deu dies el van alliberar però quatre agents el van segrestar i apallissar. En presentar denúncia, la policia se'n va desentendre. Finalment, va escriure un article en què deia que no tots els *peixmergues* eren corruptes.

• **Mohammed Siyassi Ashkani:** Periodista de 36 anys. L'agència de seguretat Asayish el va detenir el gener de 2007 quan treballava al diari *Peka*. Li van dir que l'acusaven d'espionatge per a un altre partit polític i per a un país estranger. Després de sis mesos a la presó el van deixar en llibertat sense càrrecs.

Els periodistes que treballen al Kurdistan iraquià critiquen la distribució de la riquesa.

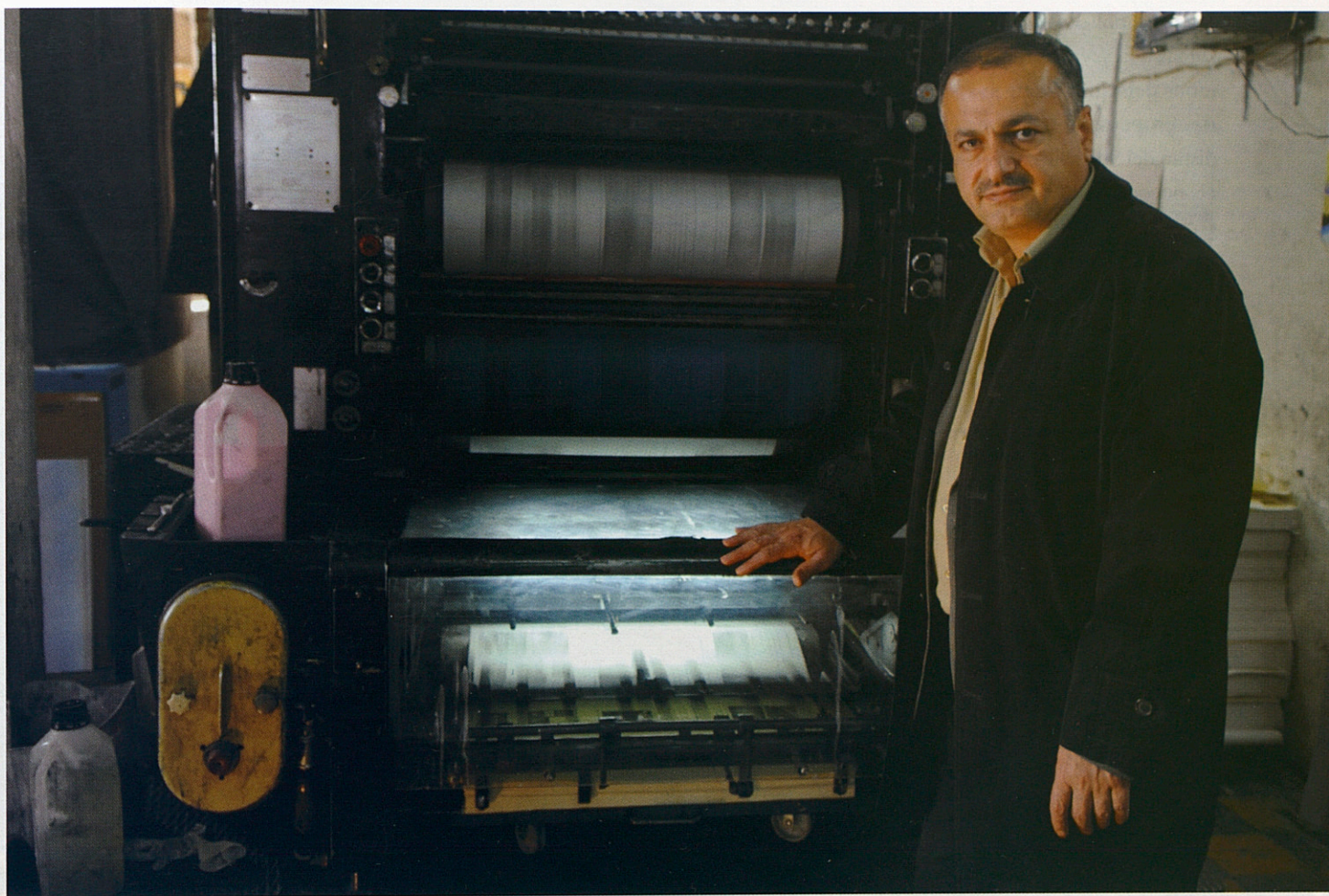
tenen de garantir la independència, i és per això que, a més, periòdicament publiquen al mateix diari els comptes de l'empresa. En una carta oberta adreçada a Talabani aquest mes de febrer, Rauf lamentava que "els mitjans dels partits s'han convertit en xucladors de diners i han provocat una hemorràgia financera on els partits aboquen quantitats infinites de diners perquè són un pou sense fons".

A la mateixa carta, l'actual director de *Hawlati* parlava del tracte que reben els mitjans com ells: "Vam triar aquest camí que implicava treballar al marge dels privilegis que comporta estar ben vist pels partits i el govern. Estem disposats a acceptar la pobresa i les privacions en benefici de la justícia social per

a tota la societat. Però malgrat tot això, en lloc de reconeixements i premis, alguns funcionaris ens insulten i ens acusen de ser espies, assalten els nostres corresponals i treballadors i els confisquen les càmeres".

Reporters sense Fronteres comparteix la preocupació pels atacs contra la llibertat d'expressió. Aquesta entitat va alertar que la proximitat de les eleccions legislatives del passat 6 de març a l'Iraq havia fet augmentar les agressions contra periodistes. Una de les més recents ha estat la denúncia que el primer ministre kurd, Barham Ahmad Salih (PDK), va interposar aquest mes de febrer contra Rebwar Karim Wali per un article escrit al setmanari independent *Awene*, en què acusava

Kamal Rauf, director de *Hawlati*, principal diari independent kurd que està sotmès a la pressió de les autoritats.

Ahmad Salih de destinar més temps a dinars i sopars en restaurants cars que no pas a intentar resoldre els problemes de la ciutadania. En un primer moment Wali va ser arrestat, però el van deixar en llibertat sota fiança i actualment està en espera de judici.

L'ARTICLE 433

Per tal de detenir i empresonar periodistes, el Govern regional kurd se serveix de l'article 433 del Codi penal iraquí, que persegueix el que anomena "difamació". Així doncs, malgrat que la Llei de premsa de 2008 va ampliar les garanties per a la llibertat d'expressió perquè va abolir l'empresonament de qui publicués "ofenses", l'article 433 manté la possibilitat d'intentar tapar la

boca de qui molesten. I quan amb aquest article penal no n'hi ha prou, Amnistia Internacional lamenta que l'Estat se serveix d'altres eines: "La mà de l'opaca agència de seguretat Asayish sembla que és darrere d'un bon nom-

tor de la revista *Levin*, al qual els guardaespalles del president kurd, Masoud Barzani, van impedir entrar a fer fotografies a la seu dels principals partits del govern (PDK i UPK) perquè la seva publicació era massa crítica amb la coalició governant.

Les autoritats se serveixen d'un article del Codi penal que persegueix la 'difamació' per tapar la boca de qui molesta

bre d'atacs a professionals de la comunicació". Més enllà dels atacs i denúncies, els periodistes sovint es troben amb restriccions a l'hora de treballar. És el que denuncia Reporters sense Fronteres que li va succeir a Ibrahim Ali, el direc-

PARADÍS PELS NEGOCIS

Aquest mes de febrer, el Govern regional kurd informava a través del web que una nova línia aèria europea, Air Berlin, tindrà vols setmanals tant a Hewler com a Suleymania. A partir de l'estiu n'augmentarà la freqüència. Se suma als diversos vols setmanals d'Austrian Airlines que ja connecten Viena i Hewler. Molts dels passatgers d'aquests avions

tenen la pell i els cabells clars. Això, sumat a la seva vestimenta, indica que molts dels qui hi viatgen són empresaris europeus. La raó és senzilla: el Kurdistan del Sud s'ha convertit en la porta als negocis de l'Iraq. I el que espera el Govern és que els periodistes no embrutin la imatge de modernitat i seguretat amb què volen atraure els inversors.

En aquests territoris del nord de l'Iraq no hi ha cap rastre de la recent guerra d'ocupació que encara sacseja aquest estat de l'Orient Mitjà. Simplement no n'hi ha perquè no hi ha hagut guerra i d'atemptats, n'han vist molt pocs.

Va ser als anys vuitanta quan la pobla-

atacs, perquè en un sol dia hi van morir 5.000 persones.

La geopolítica va provocar que, tres anys més tard, aquells que havien venut a Saddam els components per elaborar

El Govern no vol que la premsa embruti la imatge de modernitat i seguretat amb què volen atraure els inversors

les armes amb què va bombardejar poblacions com Halabja, ataquessin l'Iraq. Allò va permetre als kurds retornar als seus pobles i ciutats. Les dues guerres contra Saddam, que milions de persones arreu del món han denunciat com

tionar bona part del seu territori (de moment el control de la ciutat de Kirkuk és compartit amb el Govern iraquiana, ja que hi ha disputa sobre l'"arabitzat" o "kurditzat" de la població),

els dos grans clans kurds que s'havien enfrontat a Bagdad ara es reparteixen el poder del Govern regional.

El PDK l'encapçala Jalal Talabani, que ostenta actualment la presidència de l'Iraq. Per la seva part, la UPK la lidera Masud Barzani, que ocupa la presidència del Govern regional kurd. Els dos partits s'han repartit el territori sota jurisdicció del Govern regional, de manera que el PDK té el control de la província de Hewler i la UPK de les províncies de Suleymania i Duhok. De fet, a cada una d'aquestes províncies és on dominava cada un dels respectius clans.

L'estabilitat que han aconseguit en aquesta zona s'ha convertit en un filó per als negocis, ja que, d'una banda, l'explotació dels pous de petroli que hi ha a la regió s'ha posat en mans d'empreses estrangeres. D'altra banda, la zona és ideal per establir negocis amb la resta de l'Iraq, allunyats del perill dels enfrontaments militars. No és estrany, doncs, coincidir amb homes i dones de negocis vinguts d'Alemanya, Anglaterra, Itàlia, Jordània, els Emirats Àrabs o Corea del Sud. Hi van a conèixer les possibilitats d'inversió i beneficis en sectors com el petroli, les infraestructures, l'energia hidroelèctrica, l'agricultura o la construcció.

EL REVERS DEL PROGRÉS

Alguns periodistes denuncien, però, que aquest progrés econòmic que es materialitza en moderns edificis al centre de les grans ciutats kurdes i grues arreu que en construeixen de nous té un revers negatiu. Així ho explica Kamal Rauf Rahim, el director de *Hawlati*: "El canvi només és d'apa-

Un periodista de la televisió treballa sota l'atenta mirada d'agents policials.

ció kurda va patir agressions; aleshores venien del govern de Saddam Hussein. Al llarg dels mesos que va durar l'anomenada operació Anfal (sobretot de febrer a setembre de 1988), s'estima que 182.000 kurds van ser assassinats per atacs amb bombes i armes químiques (napalm, gas mostassa, gas sarín) i 4.000 poblacions van ser destruïdes. Halabja ha esdevingut la ciutat-símbol d'aquells

a il·legals, paradoxalment han estat beneficioses per als kurds de l'Iraq. Ara ja no els intenten eliminar amb atacs massius contra la població civil ni els persegueixen pel sol fet de ser kurds. És la geopolítica, que permet que de les injustícies alguns en surtin beneficiats, i no sempre els que en treuen beneficis són criminals.

Així doncs, amb amplis poders per ges-

El periodista Nabaz Goran, fundador del mensual *Jehan*, ha estat amenaçat i empresonat.

rença, no interior. Pots veure grans edificis, dissenys de roba moderns, encara que dins no hi ha cap canvi... Al Kurdistan encara hi ha moltes famílies amb molta pobresa”.

El problema, segons aquest periodista, és la corrupció, perquè els beneficis generats per l'explotació del petroli no es reparteixen entre la població, sinó que se'ls queden els dos grans clans. “El PDK i la UPK tenen una gran responsabilitat i tenen un paper molt important en la corrupció en aquest país, perquè ningú no sap com es gasta el pressupost del Govern, qui n'està obtenint beneficis”, afirma.

Nabaz Goran coincideix en aquesta anàlisi: “Dues terceres parts de la població del Kurdistan iraquí viuen sota

el llindar de la pobresa. I trobem, per exemple, que un diputat regional cobra 4.000 dòlars al mes, mentre que un treballador del KRG en cobra 200”.

Per mostrar la implicació en els negocis dels dos partits del Govern, Goran

Alguns mitjans denuncien que els beneficis del petroli no es reparteixen entre la població, sinó entre el PDK i la UPK

hi aporta una dada: “La família de Talabani té 300 empreses, tot i que cap està a nom del president”.

Goran també ens explica que l'edifici on es trobava ubicada la revista *Jehan* quan el vam entrevistar és de Necirvan Barzani, qui fins fa uns mesos era el pri-

mer ministre kurd i qui en tenia la propietat a través de terceres persones.

És en aquest context que el director de *Hawlati* ha fet pública la carta adreçada al president Talabani i que acaba amb una petició descriptiva de la situació:

“Apel·lem a vostè perquè s'aturin els insults i agressions contra els periodistes independents, per impedir les agressions contra les coses boniques d'aquest país. No podem creure que el Kurdistan

pot tornar enrere. No podem creure que pugui existir el Kurdistan sense mitjans independents i lliures”. Mentrestant, nous empresaris desembarquen al modern aeroport de Hewler, la ciutat que des de l'octubre no compta amb cap mitjà independent. ■